

NORRBRUK

**Nu kan du söka
investeringsstöd!**

4 SAM-ansökan
2023

6 Växtkraft
Västerbotten

12 Från kött till mjölk
i Hortlax

NORRBRUK

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Landsbygdsenheten

Postadress: 971 86 Luleå
Tel: 010-225 50 00 Fax: 0920-22 84 11
www.lansstyrelsen.se/norrboten

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Enheten för landsbygd och regional utveckling

Postadress: 901 86 Umeå
Tel: 010 - 225 40 00 Fax: 090-128 94
www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Ansvarig utgivare: Kajsa Berggren

I redaktionen: Personal från Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten

Tryck: Taberg Media Group, Taberg

Papper: Galerie Art Silk 130 g

Grafisk form: TR

Omslagsbild: Kaffedags!

Foto: Åsa Jonsson

Upplaga: 6450

ISSN: 1234-4567

För prenumeration, avprenumeration
och adressändring kontakta
sara.borgstrom@lansstyrelsen.se

3 | Företagslyftet, ny satsning

4 | SAM-ansökan 2023

8 | Växtkraft Västerbotten

10 | Investeringsstöd i lantbruk

11 | Fototävling

14 | Annonser

16 | Information från Länsstyrelsen

FRÅN REDAKTIONEN

Pepp, på riktigt! Och inget svammel!

När jag ska skriva denna ledare vill jag ju peppa till utveckling i våra län. Man vill ju inte klaga och det är inte heller min personlighet. Jag är optimist till min läggning men bara om jag vet att det kommer att fungera. Samtidigt vet man från idrottens värld att den mentala inställningen har extremt stor betydelse. Om våra skidåkare står på startlinjen och tänker att de aldrig kommer att vinna över Kläbo i sprint, så kommer dom heller aldrig att göra det. Men tror man att man kan vinna så kan man verkligen göra det. Det finns tonvis med exempel på detta, så det är inget svammel.

Jag har följt lantbruks- och landsbygdsföretagare i flera decennier och sett hur viktigt det är med den mentala inställningen. Tror man på att det ska fungera så letar man lösningar. Vi har goda förutsättningar med bra jordbruksmark och mycket sol på sommaren som ger oss bra värden på exempelvis foder och grönsaker. Vi har unika miljöer. Vi har nu dessutom en ny tilldelning av investeringsstöd som kan möjliggöra att saker händer.

Men för att man ska lyckas så måste man skaffa kunskap och träna. Och ibland behöver man träna på det som man inte gjort förut för att blir riktigt bra och förberedd för framtiden. Därför drar vi i Norrbotten igång satsningen Företagslyftet.

Mitt största fokus under alla år jag jobbat har varit att utveckla företag. En sak som triggat mig mycket är att det under cirka 25 år har varit snittvinst på minus 2-3% i lantbruket efter beräknad ägarlön. Men det är ju ingen vinst om det är minus - det är en förlust. Detta är samtidigt ett genomsnitt, det finns företag som går sämre och det finns företag som går bättre. Nu hoppas jag att vinsterna i företagen ska öka till +10%. Och det går, det är inget svammel, bara man vet vad man ska göra. Det gäller alla landsbygdsföretag. I Företagslyftet kommer vi tillsammans med organisationer i länet att jobba med en kompetensutveckling där ni kan se vägarna till bättre vinst. Det finns många spakar att dra i. Men det kräver en sak: att ni som företagare avsätter tid för att bli bättre. Om ni inte satsar den tiden så kommer inte förbättringar. Så enkelt är det. Inget svammel.

*Ove Karlsson
Enhetschef landsbygdenheten
Länsstyrelsen Norrbotten*

Länsstyrelsen lanserar Företagslyftet för att öka lönsamheten hos landsbygdsföretag i Norrbotten

Företagslyftet är ett initiativ inom ramen för Norrbottens livsmedelsstrategi, Nära Mat, som ska ge norrbottniska landsbygdsföretag kunskaper och insikter inom företagsledning för att kunna utveckla sina verksamheter. Företagslyftet löper till 2025 och erbjuder bland annat föreläsningar, workshops, företagsbesök, erfarenhetsutbyte, podcasts och studieresor.

Under våren 2022 presenterades Norrbottens livsmedelsstrategi, Nära Mat, i reviderad form som tar sikte mot 2030. Den utgår ifrån visionen Mer norrbottnisk mat på tallrikarna. Nu lanseras projektet Företagslyftet inom ramen för Nära Mat. Det är ett initiativ som ska ge fler företag på landsbygden och i livsmedelskedjan verktygen som behövs för att utveckla och driva en hållbar verksamhet ur ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Företagslyftet fokuserar på strategisk företagsledning och erbjuder bland annat föreläsningar, workshops, podcasts, företagsbesök och studieresor som ska öka kompetensutvecklingen och innovationsförmågan hos Norrbottens landsbygdsdirektör.

– Det gröna näringslivet är fyllt av passionerade entreprenörer och lantbrukare. Samtidigt vet vi att det kan vara en utmaning att ta nästa steg med sin verksamhet när tid och andra resurser kanske inte räcker till. Med Företagslyftet vill vi göra företagande roligt och enkelt. Vi bjuder in Norrbottens landsbygdsföretagare till olika aktiviteter som ska hjälpa dem att skapa en mer effektiv produktion och högre lönsamhet, för att hela Norrbotten ska leva, säger Ove Karlsson, Landsbygdsdirektör.

Idag jobbar närmare 7000 personer i den norrbottniska livsmedelssektorn. Det innefattar bland annat lantbruk och primärproduktion, livsmedelsförädling, distribution, handel, restaurang- och caféverksamheter samt offentliga kök. Med Företagslyftet vill Länsstyrelsen gärna se ett ökat utbyte mellan aktörerna i värdekedjan som kan bidra till att skapa fler jobb tillfällen.

– Landsbygdsföretag av olika karaktär har goda möjligheter att växa tillsammans genom att öka samarbetet, lära och inspireras av varandra. Med våra samlade kunskaper inom företagsledning kan vi ta oss an gemensamma utmaningar och bidra till ett bättre företagande. Vi är övertygade om att det är ett viktigt tillvägagångssätt för att i förlängningen bygga en mer cirkulär

ekonomi och öka antalet arbetstillfällen på landsbygden, säger Hulda Wirsén, projektledare.

Företagslyftet kommer fokusera på strategisk företagsledning. Det innefattar till exempel kurser och föreläsningar inom ämnen som marknad, produktion, ledarskap, ekonomi och strategi. Den första träffen är en uppstartskonferens som är planerad till den 22 februari på Boden Business Park. Där kommer deltagarna få ta del av intressanta föredrag från framgångsrika företagsledare, erfarenheter från Kanada och information om vad som är på gång inom Företagslyftet.

– Det känns väldigt roligt att komma i gång och jag ser fram emot att få lära känna alla våra fantastiska entreprenörer här i Norrbotten. Tillsammans skapar vi en konkurrenskraftig landsbygd, avslutar Ove Karlsson.

INFO

Anmälan till **Företagslyftet** kan göras via Nära Mat-webben www.naramat.nu eller Länsstyrelsen i Norrbottens webbplats. Information kommer också spridas löpande via sociala medier.

Europeiska jordbruksfonden
för landsbygdsutveckling, Europa
investerar i landsbygdsområden

Aktuellt om SAM-ansökan och den nya jordbrukspolitiken 2023

Här presenterar vi nyheter och annan nyttig information om SAM-ansökan, jordbrukarstöden och den nya jordbrukspolitiken. Vi kommer fortsatt under hela året skriva om jordbrukarstöden med fokus på vad som gäller för Norrbotten och Västerbotten och vad som är viktigt under olika tider på året. Det är också viktigt att du håller dig uppdaterad på Jordbruksverkets webbplats.

Under 2023 förnyas den gemensamma jordbrukspolitiken i hela EU

Målet är att ge medlemsländerna bra förutsättningar att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn och landsbygderna står inför. Den strategiska planen för Sverige fokuserar på miljö och klimat samtidigt som förutsättningarna för konkurrenskraft ska stärkas genom satsningar på unga, kunskap, samarbete och innovationer.

Flera ändringsdagar 2023 – vad skiljer dem åt?

Från och med stödåret 2023 kommer Jordbruksverket att införa ny teknik för uppföljning av jordbruksmark. Detta kommer att medföra vissa förändringar i när och vad du kan ändra i din ansökan under stödåret. Mer om uppföljning av jordbruksmark går att läsa på Jordbruksverkets webbplats. I nästa nummer av Norrbruk kommer vi att informera utförligare om detta.

Lathund förändringar och likheter i jordbrukarstöden 2023

Stöd	Nytt	Oförändrat
Gärdsstöd	Stödrätterna försvinner. Alla som får gärdsstöd får cirka 15,4 euro extra per hektar för de första 150 hektaren jordbruksmark som man får gärdsstöd för. Detta tillägg kallas omfördelningsstöd.	4 ha gäller fortfarande. Mindre areal är OK om du söker nötstödet och totala utbetalningen överstiger 100 €.
Förgröningsstöd	Stödet försvinner helt. Villkoren från förgröningsstödet blir grundvillkor.	–
Kompensationsstöd	Stödbeloppet höjs för typ 1 i stödområde 1, 2 och 5 och typ 2 och typ 3-5 i stödområde 1-5. Tackor och getter får omräkningsfaktor 0,2 istället för 0,15.	4 ha gäller fortfarande. Korrekt märkning, rapportering och journalföring krävs för att undgå avdrag.
Nötkreatursstöd	Rapporteringsfel hos säljaren övertas inte av köparen.	Gäller djur äldre än 1 år. Korrekt märkning, rapportering och journalföring krävs för att undgå avdrag.
Stöd till unga jordbrukare	Max areal ökar från 90 till 200 ha. Gymnasiebetyg eller arbetsintyg krävs för alla som söker stödet.	Max 40 år första året som stödet söks, max 5 år, intyg om ägande förhållande ska in för juridisk person senast sista ansökningsdag.
Ekologisk produktion	1-årig ersättning, ingår i direktstöden. Från 1 januari 2023 måste du börja följa EUs regler för ekologisk produktion. Betesmarker ingår inte längre. Tackor och getter får omräkningsfaktor 0,2 istället för 0,15.	Krav på anslutning till certifieringsorgan senast sista ansökningsdag.
Omställning till ekologisk produktion	Slås ihop med ekologisk produktion. Certifiering krävs.	–
Betesmarker och slätterängar	Höjda stödbelopp. Åtgärdsplaner ersätts av markklassrapporter. Myrslätter hanteras av Naturvårdsverket.	5-årigt åtagande.
Fäbod	Tackor och getter får omräkningsfaktor 0,2 istället för 0,15.	5-årigt åtagande.
Våtmarker	–	5-årigt åtagande.
Grundvillkor	Kallades tidigare <i>tvärvillkor</i> . Märkning, rapportering och journalföring av nöt, får och gris ingår inte längre MEN villkoren ska likväl uppfyllas för att få fullt stöd.	–
Restaurering av betesmarker och slätterängar	Hanteras av Naturvårdsverket. Ersättning för pågående åtagande fortsätter hanteras av Jordbruksverket till åtagandet löpt ut.	Begreppet tvärvillkor lever kvar här .
Hotade husdjursraser	Fjäderfä kommer att ingå. Höjd ersättning under planering. Krav på erkänd avelsorganisation för de raser som berättigar till ersättning i stödet.	5-årigt åtagande.
Djurvälfärdsersättning får	Ersättningsnivån sänks, men antalet djur per djurenhet ändras från 7 får till 5, vilket innebär högre ersättning per djur. Krav på 2 träckprovstagningar per år.	1-årigt åtagande. Minst 1 djurenhet. Ersättningsberättigade djur är får som används i avel eller är äldre än 1 år.
Djurvälfärdsersättning mjölkcor	Höjt ersättningsbelopp.	1-årigt åtagande. Ersättningsberättigade djur är mjölkcor och kvigor över 24 månader sista ansökningsdag.
Djurvälfärdsersättning suggor	Höjt ersättningsbelopp.	1-årigt åtagande.

Viktiga nyheter i Jordbrukarstöden 2023:

- » Ekologisk produktion blir ettårig ersättning.
- » Höjd ersättningsnivå för betesmarker och slåtterängar och förändringar i åtagandepänerna.
- » Stödrätterna tas bort och behövs inte längre för att få gårdsstöd.
- » Förgröningsstödet försvinner.
- » Unga lantbrukare ska verifiera att de har gymnasieexamen eller arbetslivserfarenhet.
- » Ny teknik för uppföljning av jordbruksmark.
- » Grundvillkor ersätter tvärvillkoren.

Möjliga ändringar kortfattat:

- » Senast **15 juni 2023** kan du lägga till nya block och skiften i din ansökan.
- » Senast **31 augusti 2023** kan du justera gröda och gränser.
- » Senast **31 oktober 2023** kan du dra tillbaka delar eller hela ansökan.

SAM Internet 2023

Du gör som vanligt din SAM-ansökan i e-tjänsten SAM Internet. Du loggar antingen in med e-legitimation eller ger fullmakt åt någon att logga och göra ansökan åt dig.

- » SAM Internet öppnar den 9 februari 2023.
- » Sista ansökningsdag är 13 april.
- » Sista dagen med avdrag 8 maj.
- » Sista dagen för vissa ändringar 15 juni.
- » Sista dagen för att justera gröda och gränser 31 augusti.
- » Sista dagen att dra tillbaka delar eller hela ansökan 31 oktober.

Förberedelser

Om du ska söka jordbrukarstöd för första gången eller representerar någon som ska söka jordbrukarstöd för första gången behöver du kontakta länsstyrelsen för att få ett nytt kundnummer. Du behöver också veta vilka stöd du ska söka när du fyller i uppgifterna i SAM Internet. Läs på om de olika stöden och deras villkor på Jordbruksverkets webbplats.

Mer information om stöden, SAM ansökan och SAM Internet hittar du på www.jordbruksverket.se. Använd med fördel sökfunktionen och sök efter "För dig som söker jordbrukarstöd", "SAM" eller "SAM Internet".

E-legitimation ett måste

Logga in i SAM Internet med din e-legitimation. Datorn behöver ha tillräcklig internetanslutning och någon av de rekommenderade webbläsarna Google Chrome, Microsoft Edge eller Firefox. SAM Internet är inte anpassad för mobiltelefoner eller surfplattor. Rensa webbinformation i din webbläsare om du upplever problem med e-tjänsten.

Behöver du fullmakt?

Om någon annan ska göra ansökan åt dig, eller om du har aktie- eller handelsbolag behöver du ge fullmakt till den som representerar dig. Läs mer på Jordbruksverkets hemsida, sök på "Fullmakt för SAM Internet".

Kom ihåg att söka utbetalning för alla stöd innan sista ansökningsdag!

Om du skickar in din SAM-ansökan i tid, men sedan lägger till en stödform (till exempel hotade husdjursraser) efter sista ansökningsdag (+ 25 arbetsdagar) kommer just den stödformen att få förseningsavdrag..

Block och skiften

Om ditt block är inaktiverat i SAM Internet när du ska rita ditt skifte kan du behöva aktivera det. Detta gör du genom att lägga till ett blockändringsförslag. Ange anledning till varför blocket ska aktiveras.

Uppgifter för statistik som efterfrågas av EU-kommissionen

Det kommer att ställas frågor som måste besvaras i SAM Internet. Det gäller frågor angående huvudansvariga i verksamheten, andel av den totala arealen som är ekologiskt certifierad och om man äger eller kontrollerar andra företag. Dessa frågor finns under fliken Övriga uppgifter.

Markuppföljningsrapport

I SAM Internet finns en ny rapport som heter "Markuppföljningsrapport". Mer information om denna rapport kommer i nästa nummer av Norrbruk, då den inte tas i bruk förrän i sommar.

Utbetalningsplan 2023

Utbetalningsplanen för 2023 är förändrad jämfört med tidigare år. Delutbetalningar ligger senare, då utbetalningar inte får ske tidigare än 15 dagar efter sista ändringsdag. Eftersom det kommer ges möjlighet att ändra i sin ansökan fram till 31 oktober på grund av uppföljning av jordbruksmark flyttas således delutbetalningarna fram. Alla stöd har inte delutbetalningar.

Utbetalning av ersättning för ekologisk produktion för stödåret 2023 kommer först i april 2024. Detta har flera orsaker:

- På nyss nämnda uppföljning av jordbruksmark.
- Att stödet byter pelare och blir ett direktstöd: inga delutbetalningar görs för direktstöd.
- Att ansökningssystemet måste byggas om när stödet till ekologisk produktion ändras till från ett flerårigt åtagande till ett ettårigt.

» Från och med 2024 kommer ersättning för ekologisk produktion att betalas ut i december som övriga direktstöd.

Stöd/ersättning	Delutbetalning påbörjas	Slututbetalning påbörjas
Gårdsstöd	–	December 2023
Stöd till unga jordbrukare	–	December 2023
Nötkreatursstöd	–	December 2023
Ersättning för ekologisk produktion	–	April 2024
Kompensationsstöd	November 2023	Januari 2024
Ersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar	November 2023	Januari 2024
Ersättning för våtmarker och dammar	–	December 2023
Ersättning för fåbodar	–	December 2023
Ersättning för hotade husdjursraser	–	December 2023
Djurvårdsersättningar	–	December 2023
Restaurering av betesmark och slätterängar (gäller bara dig som har pågående åtagande)	–	December 2023
Nationellt stöd – potatis, grönsaker, bär, smågris, get	–	I slutet av november 2023

Tvårvillkor blir grundvillkor

Begreppet tvårvillkor ändras från 2023 till begreppet grundvillkor. Det kommer att finnas nya villkor som redan idag ingår i svensk lagstiftning. Vi kommer att skriva mer om grundvillkor i kommande nummer av Norrbruk, men det som kan vara viktigt att veta redan nu är att:

- när förgröningsstödet försvinner så kommer villkoren som tillhörde det stödet att bli grundvillkor, till exempel krav på diversifiering blir villkor om växtföljd från och med 2024.
- märkning, rapportering och journalföring ingår inte i grundvillkoren, men villkoren måste ändå uppfyllas enligt svenska regler. Brister kan ge avdrag på stöden.
- villkor om att skydda betesmarker och slätterängar inom Natura 2000-områden blir grundvillkor.

Miljöersättning för betesmarker och slätterängar

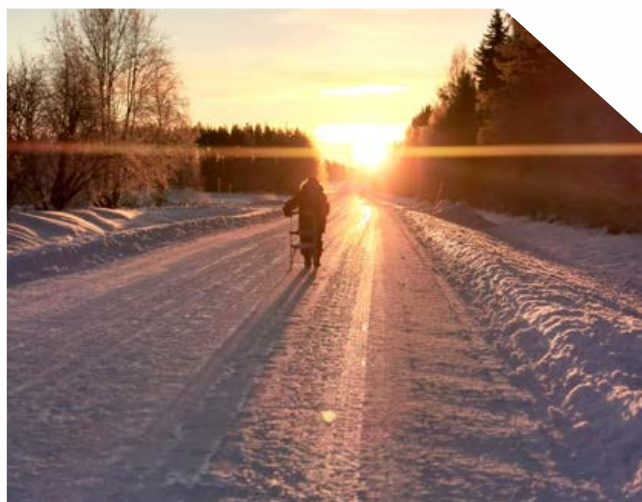
Från och med 2023 kommer kravet på att länsstyrelsen ska fastställa särskilda villkor för varje enskild mark att tas bort. Ersättningsnivåerna höjs för betesmarker och slätterängar med allmänna värden och för betesmarker med särskilda värden. Åtagandena är fortsatt 5-åriga. De särskilda villkor du haft för skötsel av betesmarker, slätterängar eller skogsbeten i din åtagandeplan försvinner och ersätts med nya. Det är viktigt att läsa informationen som du kommer att få i ditt beslut om åtagande. Vi kommer att informera mer om detta i nästa nummer av Norrbruk.

Miljöersättning för hotade husdjursraser

Hotade raser av fjäderfä ingår från 2023 i ersättningen. Om du hade ett åtagande för miljöersättning för hotade husdjursraser som gick ut 2022 eller som har avslutats och söker ett nytt åtagande kan du välja att hämta in uppgifter för djuren från det förra åtagandet.

Stöd till ung jordbrukare

Nytt krav från 2023 i stödet till unga jordbrukare är att du behöver uppvisa att du gymnasieexamen eller motsvarande utländsk utbildning eller arbetslivserfarenhet inom jordbruks-, trädgårds- eller rennäring som motsvarar 12 månaders heltidsarbete. Dessa underlag ska bifogas i SAM Internet.

FAKTA

Stödrätter ett minne blott

Från och med 1 januari 2023 behöver du inte längre ha stödrätter för att få gårdsstöd. Du som idag har stödrätter behöver inte göra någonting oavsett om du äger, hyr eller hyr ut stödrätter. Stödrätterna förlorar helt sitt värde.

FAKTA

Registerkontrollerna startar

Nu påbörjas börjar 2023 års registerkontroller gällande kontroll av märkning, journalföring samt rapportering. Tänk på att hålla dig uppdaterad om märkning- och rapporteringsregler för just ditt djurslag. En del kontroller görs utan föransmälan och en del får vi föransmäla. När vi föransmält en djurmärkningskontroll måste kontrollen påbörjas inom 48 timmar. Detta måste vi hjälpas åt att lösa. Det finns inget giltigt skäl att skjuta upp en kontroll enligt EU. Vid revisioner från EU har därför Sverige varit tvungna att betala tillbaka stora summor i sanktioner på grund av sent påbörjade kontroller.

Ny tillämpning av märkningsregler för nötkreatur, får, get och gris införs vid årsskiftet

Alla djur ska vara märkta. Om djuret har tappat ett eller två märken eller om de har blivit oläsliga ska du så snart som möjligt märka om djuret. De nya märkningsreglerna innebär att djurägaren har 30 dagar på sig att beställa och märka om djuret. Tiden räknas från den dagen djuret tappade brickan/brickorna.

Kom ihåg att kontrollera:

- » Att du har sökt utbetalning för kompensationsstöd på de skiften du vill ska ingå i stödet.
- » Att du har sökt nytt åtagande och utbetalning för dina betesmarker och slätterängar i de fall du vill ingå ett nytt 5-årigt åtagande.
- » Att du har sökt utbetalning på skiften för ekologisk produktion.
- » Att du har sökt utbetalning på skiften för omställning ekologisk produktion.
- » Att du har skickat in de underlag som behövs för stödet ung jordbrukare.
- » Att du har sökt utbetalning för restaurering av betesmarker och slätterängar om du har ett pågående åtagande.
- » Skicka in aktuella certifikat om du ansöker om ekologisk produktion.
- » Har du en anläggning med djur? Kontrollera att din anläggningsplats finns med i din ansökan. Anläggningens registreringsnummer hämtas inte in för ekologisk djurhållning.

Stöd som inte längre kan sökas i SAM Internet 2023

Följande stöd söks inte längre i SAM Internet utan hanteras av Naturvårdsverket:

- » Stöd för skötsel av myrslätteräng.
- » Stöd för att restaurera nya betesmarker och slätterängar.
- » Stöd för att sätta upp nytt stängsel för rovdjur.

Växtkraft Västerbotten

– ett koncept som är här för att stanna!

Under hösten 2022 provade Länsstyrelsen Västerbotten ett nytt koncept under namnet Växtkraft Västerbotten. Tillsammans med RISE region Norr arrangerades två träffar inom ramen för projektet "Inspiration och Motivation", som finansieras av Landsbygdsprogrammet. Enligt Edgården, ett av de deltagande företagen, gav arrangemanget mervärden både i form av insikter och senare även intäkter.

Text: Stina Fernerud och Lars Ericson, Länsstyrelsen Västerbotten
Foto: Liselott Holm

Den första träffen inom konceptet Växtkraft Västerbotten genomfördes vid Länsresidenset i september. Sex företag erbjöds att träffa en expertpanel, för att få vägledning hur de skulle kunna utveckla sina företag. Det gällde allt från hur de skulle tänka för att utveckla smaken på sina livsmedelsprodukter, hitta rätt marknadsföringsstrategi, finna nya säljkanaler eller hur de i samverkan med andra företag kan hitta en bra affärsmodell. Ett unikt tillfälle där företagen, efter de kort presenterat sin affärsidé, även erbjöds möjlighet till erfarenhetsutbyte. Salt kommunikationsbyrå medverkade och berättade hur företagen kan arbeta med varumärkesstrategier. Eftermiddagen avslutades med mingel hos landshövding Helene Hellmark Knutsson på länsresidenset.

Ett av företagen som träffade Expertpanelen var familjeföretaget Edgården i Flarken. Edgården drivs idag av makarna Arne Edström och Anniqa E Nygårds. Arne är ansvarig för jordbruket tillsammans med en anställd och Anniqa för marknadsföring och försäljning för de vidareförädlade produkterna som säljs av Grisbilen. Sonen Benjamin jobbar i charken och är ansvarig för produktion tillsammans med två anställda.

Anniqa och Benjamin, som deltog vid Växtkraftsdagen, var mycket nöjda över framförallt mötet med expertpanelen. Så här säger Anniqa om sina intryck från dagen.

– Dagen var superbra. Eftersom vi var tvungna att fundera kring företagets

utveckling, inför presentationen för expertpanelen, kom vi bra förberedda och lite taggade. Det är en bra utgångspunkt för ett möte eller en kurs ska bli givande. Nätverkan med de andra företagen blev också lyckat, trots att vi representerade olika branscher, då de också funderade på sin framtida utveckling.

– De kontakter vi fick med de andra företagen, och med personer i expertpanelen, har också lett till nya affärer och samarbeten och idéer om framtida samverkan. Konceptet med denna typ av dagar är därför väl värt att arbeta med framöver, med nya grupperingar av företag och med nya teman, avslutar Anniqa.

I november genomfördes den andra träffen inom Växtkraft Västerbotten i

Scharinska villan i Umeå, "hemma hos" samarbetsparten RISE region Norr. Då deltog livsmedelsföretag som lockats av att bland annat bli inspirerade av hur Hallands matgille arbetar för att utveckla småskaliga förädlingsföretag i Halland med mål att utveckla Halland till Sveriges mest levande matlän. Eftermiddagen avslutades med en workshop där producenterna kom med bra inspel om hur Länsstyrelsen i samverkan med andra intressenter ska arbeta för att arrangera en Business-to-Business (B2B) mässa med mål att det ska säljas mer hållbar lokal mat i Västerbotten. Mässan kommer att arrangeras 2024 av Länsstyrelsen i samverkan med bland annat länets kommuner. Den genomförs inom ramen för det nya projektet Ät hela Västerbotten. Följ arbetet via www.matkompassen.info.

Anniqa Nygård och Benjamin Edström, Edgården.

Expertpanelen på Växtkraftdagen.

Kontaktannons!

Länsstyrelsen Västerbotten söker producenter

1. Vi söker livsmedelsproducenter som under hösten 2023 önskar besök av kockar från länet. Vilka besök som blir aktuella beror på vilka som anmäler sitt intresse och hur vi utifrån det kan planera en bra rutt. I det här läget vill vi veta om du har möjlighet att ta emot ett gäng kockar under cirka 2-3 timmar sannolikt under skördesäsongen i september.
2. Vi söker också producenter som önskar sälja färdigförpackade produkter via butik. Vi kommer inom ramen för projektet *Åt hela Västerbotten* att anlita en resurs, som i samarbete med intresserade butiker ska skapa utrymme för mer lokal mat i affären. Nu tar vi in intresseanmälningar från er producenter och sedan är det butiken som avgör vilka produkter som kan bli aktuella.
3. Projektet söker även producenter som vill att deras råvaror ska utgöra ingredienser i nya livsmedelsprodukter. Studenterna vid Gastronomiprogrammet, Umeå universitet, kommer under hösten att utveckla nya innovativa livsmedelsprodukter. Dessa skall sedan säljas i butiker på olika platser i länet under en tidsperiod. Resultatet kommer sedan att utvärderas, kanske blir det en riktig succé! Det här vill du inte missa! Tanken är att vi skall rikta oss mot de unga i länet med den här insatsen.
4. Projektet erbjuder också platser i en arbetsgrupp för en regional B2B mässa med mål att sälja mer lokal mat från Västerbotten. Vi har idag fyra representanter men det finns utrymme för några till i gruppen.

Kontakta matkompassen@lansstyrelsen.se och ange vilken eller vilka delar du är intresserad av.

Vi vänder oss till småskaliga livsmedelsföretag verksamma på landsbygden i Västerbottens län.

I din intresseanmälan vill vi ha företagets namn, kontaktperson och mobilnummer.

Skriv gärna några rader vad du producerar.

Dags att investera i företaget?

Nu är det möjligt att ansöka om stöd för investeringar i ditt lantbruks- eller trädgårdsföretag. Även du som ingår i ett lantbrukshushåll kan söka stöd för annan verksamhet som drivs på platsen.

Det är också möjligt att söka startstöd för dig som startar eller övertar en lantbruks- eller trädgårdsverksamhet första gången, alternativt skalar upp en marginell verksamhet till kommersiell.

Nytt för den här perioden är att din ansökan kommer att ingå i så kallade beslutsomgångar. Det betyder att alla inkomna ansökningar inom en given tidsperiod, konkurrerar med varandra om en i förväg uppsatt summa pengar. Detta är reglerat i förordningen om stöd och varje län kan enbart välja vilka tidsperioder som gäller och vilken summa som sätts för respektive beslutsomgång.

Stöd för ökad konkurrenskraft – jordbruksinvesteringar

NORRBOTTEN

Täckdiken

1 november 2023–28 februari 2024

Växthus och odlingstunnlar

Beslutsomgång 1: 1 januari–31 maj

Beslutsomgång 2: 1 augusti–31 december

Övriga investeringar

Beslutsomgång 1: 1 januari–30 april

Beslutsomgång 2: 1 maj–31 augusti

Beslutsomgång 3: 1 september–31 december

VÄSTERBOTTEN

Samtliga investeringar

Beslutsomgång 1: 3 januari–30 april

Beslutsomgång 2: 1 maj–30 november

Stöd för diversifiering av lantbruks- och trädgårdsföretag

NORRBOTTEN

Beslutsomgång 1: 1 januari–31 maj

Beslutsomgång 2: 1 augusti–31 december

VÄSTERBOTTEN

1 januari–30 september

Startstöd

NORRBOTTEN

1 januari–31 december

VÄSTERBOTTEN

Planerad utlysning av medel med sista ansökan 31 oktober. Mer information kommer på länsstyrelsens webbplats.

Alla ansökningar poängsätts. Du som söker stöd får vägledning i e-tjänsten om vilka svar och underlag som du behöver lämna. I e-tjänsten kan du också se hur dessa efterfrågade uppgifter kommer att bedömas och vilka krav som gäller för att få poäng.

Din ansökan kan som mest få 1 000 poäng och för att du ska kunna få stöd måste din ansökan nå upp till 300 poäng. Alla ansökningar som kommit in under tiden för en beslutsomgång kommer att poängsättas och jämföras mot varandra. Det är de ansökningar med högst poäng och som ryms inom budgeten i en beslutsomgång som kommer att ges stöd. Övriga ansökningar avslås. Det finns tyvärr ingen möjlighet att flytta över ansökan till nästa beslutsomgång.

Du har möjlighet att skicka in en ny ansökan i en annan ansökningsomgång om din ansökan har fått avslag på grund av att den hade lägre poäng än de som fick stöd och därför inte rymdes i beslutsomgångens budget. Då behöver du fylla i alla uppgifter och skicka in alla bilagor i en ny ansökan i Jordbruksverkets e-tjänst.

Om din ansökan däremot har fått avslag på grund av att den inte uppnått minimipoäng för stödet eller på grund av något annat villkor behöver du omarbeta din ansökan om du vill söka igen.

Vem tar årets bild på landsbygden?

Nu är det dags att starta årets fototävling i Norrbruk! Alla ni läsare har eller tar fantastiska bilder från landsbygderna i våra nordligaste län. Bilder som illustrerar landskap, djur, natur, människor, kultur, arbetsplatser, ja allt som utgör våra landsbygder! Vill ni dela med er av era bilder till de övriga läsarna? Var då med i 2023 års landsbygdsfototävling!

Så här fungerar det:

Vilka får delta?

Alla som vill dela med sig av sina bilder från Västerbottens och Norrbottens landsbygder.

Finns det några regler?

Alla de bilder som skickas in får framöver användas i tidningen Norrbruk och för de båda länsstyrelsernas landsbygdsarbete mot det att fotografens namn anges i bildtexten. Är det personer med på bilderna så behöver det så klart vara godkänt av dem att bilderna publiceras!

Hur väljs vinnaren ut?

Länsstyrelsen väljer ut minst 20 bilder som läggs upp på Länsstyrelsens Facebook sida *En levande landsbygd - Länsstyrelsen Västerbotten* där har alla möjligheten att gå in och rösta genom att göra tummen upp för sina favoritbilder. Den bild som sammanlagt fått flest likes, blir årets vinnarbild!

Vad vinner man?

Priset till den vinnande bilden är en övernattning för två personer i träd-hotellet hos Granö Beckasin eller hos Treehotel Harads.

» Vi vill ha tävlingsbidragen oss tillhanda senast den sista november 2023.

» Varje deltagare får skicka in max 2 bilder.

» Bilderna mejlas i hög upplösning (det brukar räcka med den som tas i en mobiltelefon) till e-postadress tips.norrbruk@lansstyrelsen.se, namnge mejlet med "**Fototävling 2023**".

» I ditt mejl med tävlingsbidragen anger du även ditt namn och din postadress.

Efter 32 år finns det mjölkkor på gården igen

Den vanliga förändringen för lantbruksföretag är att man avslutar mjölkproduktionen och övergår till köttproduktion, antingen med befintlig besättning eller med dikor av annan ras. Det finns dock de som går mot strömmen och Andreas Lindkvist som driver Avans Lantbruk är en av dessa. Han har gått från dikor till mjölk, ett val han är nöjd med!

Text och foto: Linnéa Åström, Länsstyrelsen i Norrbotten

En gråmulen novemberdag besöker vi Hortlax och träffar Andreas Lindkvist på Avans lantbruk, som är en av Norrbottens nyaste mjölkproducenter. Gården har levererat mjölk sedan januari 2022 och nu har han ambitiösa drömmar och mål för att fortsätta utveckla gården och produktionen. Vi möts av kor som lugnt ligger i sina bås och idisslar. Gödselroboten kör sin rutt i gångarna och sinkorna tittar förhoppningsfullt efter oss ifall vi skulle erbjuda något mer att äta medan nyfikna kalvar springer omkring i sina boxar.

Gårdens historia börjar med den tidigare ägaren som lät bygga en ny ladugård år 1977, en så kallad KR-gård. Då fanns det plats för 50 mjölkkor som mjölkades uppbundet på bås. Mjölkproduktionen upphörde år 1990 och efter det bedrevs en mindre svinproduktion på gården. Andreas är uppvuxen i Hortlax men har ingen bakgrund inom jordbruk. När han var omkring 10 år gammal började han spendera tid på gården och hjälpte den tidigare ägaren och intresset för jordbruket väcktes.

Han berättar att han startade ett eget startade en maskinstation och har arbetat inom flertalet olika områden över åren, bland annat snöskottning, entreprenadjobb och produktion av hästfoder. År 2013 blev gården som han tillbringat tid på till salu och han köpte den. Då fanns inga djur eller någon produktion och byggnaderna stod tomma. Det dröjde dock inte länge förrän det fanns omkring 10 tjurar på gården. Han ville ha fler djur och 2018 byggdes den gamla ladugården om till liggbås avsedda för dikor. I flera år bedrevs nötköttsproduktion med mellan 35–40 dikor och totalt omkring 100 djur på gården. Köttet säljs via deras gårdsbutik och en del levereras till lokala restauranger.

Andreas delar jordbruksintresset med sin barndomsvän David Johansson och de har motiverat och stöttat varandra genom åren. David är anställd på gården och är delaktig i den dagliga produktionen. Idén om att börja med mjölkkor på gården igen började som ett skämt mellan Andreas och David, men tankarna satte fart. När möjligheten öppnades att de

kunde få köpa en begagnad och välskött mjölkrobot började planeringen på allvar. Det fanns flertalet byggnader på gården som användes till köttproduktionen som också skulle gå att nyttja i en mjölkproduktion. Visionen var att skapa en helhet med både mjölk- och nötköttsproduktion.

De planerade och skissade på ritningar med utmaningen att bygga om i en befintlig ladugård med stolpar, väggar, dörrar och gångar att ta hänsyn till. De gjorde en ansökan om företagsstöd från Landsbygdsprogrammet för om- och tillbyggnad av djurstallet. I ansökan rymdes bland annat byggmaterial, köp av tjänster för el och vvs- installationer, byggnation och markarbete. De har också fått stöd för inköp av gödselbehållare, gödselpump, gödselrobot, inredning, och fodersilo.

Hösten 2021 påbörjades markarbetet och ombyggnationen för att anpassa byggnaderna till modern mjölkproduktion. Den största förändringen har såklart skett i ladugården där mjölkkorerna hålls, men det har också skett fler byggnationer på gården. För att förbättra och underlätta skötseln av ungdjur slaktdjur, som hålls utomhus i ligghallar, byggdes en skrapgång och nytt foderbord med foderkrubba samt ett tak över. Det installerades också ny belysning och vattenkoppar. Alla tjurkalvar behålls och kastreras för att födas upp till slakt. Den nya gödselbehållaren gör att de kan lagra större mängder gödsel och därmed blir mindre beroende av att köpa in handelsgödsel. Det krävdes bra planering och

struktur för att få allt på plats, och en hel del långa arbetsdagar. Byggnationerna har också skett under en tid när priserna för byggmaterial ökade drastiskt och därför blev det svårt att budgetera den totala kostnaden. Andreas berättar att han ändå är nöjd med resultatet och att de har varit delaktiga i bygget och försökt lösa det på bästa sätt.

Dikorna som fanns på gården såldes och i stället påbörjades efterforskningar vart de skulle kunna få tag i mjölkkor och rekruteringsdjur. De fick köpa en besättning med 35 kor från ett företag i Västerbotten som skulle avsluta sin mjölkproduktion. Senare har även kvigor från ett antal olika gårdar i Norrbotten flyttat till Avans Lantbruk. De djur som köptes in var inte

tillräckligt många för att fylla alla platser i ladugården och det har dröjt innan de kvigor som köptes har kalvat in och börjat mjölka. Andreas beskriver att han är positivt överraskad över att korna funnit sig väl till rätta så fort och mjölkar på. För varje månad som går föds fler kalvar vilket leder till att mjölkkoplatserna fylls upp.

Vi pratar mycket om jordbrukets förutsättningar och hur viktigt det är med en levande landsbygd och bra och säker produktion av mat. Djuren är hjärtat i verksamheten och djur som mår bra lever längre och producerar bättre. Andreas betonar också att det är viktigt att fortsätta utvecklas och fundera över nästa steg i företaget. Det finns idag 46 liggbås

för mjölkkor och redan nu finns planer på att utöka med omkring 10 liggbås till då roboten har kapacitet för fler mjölkande kor. Produktionen har inte nått de mål som är uppsatta ännu men det är tydligt att det går åt rätt håll.

I januari 2022 levererades den första mjölken från gården på över 30 år. Andreas berättar att han fått blandade reaktioner på deras satsning. Vissa målar upp en dyster framtid för bönderna medan flera har kommit med glada tillrop och uppmuntran. Han själv har en stark övertygelse om att det ska gå att få till en bra produktion i gamla byggnader och hoppas kunna ge inspiration till andra som går i samma tankar.

Behöver du behörighet för användning av växtskyddsmedel?

För att du ska kunna hantera och använda växtskyddsmedel klass 1 och 2 på rätt sätt krävs det att du genomgår och blir godkänd på en behörighetsutbildning.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Länsstyrelsen
Norrbotten

Anmäl dig till grundkurs i användning av växtskyddsmedel. Kursen kommer i huvudsak att genomföras på distans, med digitala föreläsningar, egen inläsning och inlämningsuppgifter. Kursen pågår under veckorna 16–18, med start den 20 april. Övriga kursdagar blir den 21 april, samt den 3 och 5 maj. Kursdagarna i april innehåller genomgångar digitalt på c:a 4 timmar med start klockan 08.30. Vecka 17 är tänkt för inlämningsuppgifter och för inläsning. En träff för praktiska övningar kommer hållas den 3 maj. Den 5 maj avslutas kursen med föreläsningar och skrivning. Närvaro är obligatorisk på samtliga moment.

Kursavgiften är 5 500 kr + moms.

Anmälan kan göras på Jordbruksverkets webbplats <https://utbildning.jordbruksverket.se>

Har du frågor eller om det trasslar med anmälan, kontakta Lars Ericson, Länsstyrelsen Västerbotten, 010-225 42 75, lars.ericson@lansstyrelsen.se.

Vidareutbildningskurser för dig som behöver förnya din behörighet är också tillgängliga. Om din behörighet går ut 2023-05-31 eller 2024-05-31 ska du ha fått en kallelse till kurserna. Har du missat att anmäla dig, kontakta Lars Ericson, Länsstyrelsen Västerbotten, 010-225 42 75, lars.ericson@lansstyrelsen.se.

Välkommen på kurs i **Sparsam körning**

I kursen Sparsam körning får du ökade kunskaper vad gäller körteknik och maskinernas konstruktion kopplat till hur man får ner bränsleförbrukningen. Tidigare kurser i sparsam körning visar på en minskad bränsleförbrukning på mellan 5-15 %.

Kursdeltagandet är kostnadsfritt och består av en heldag med teori kombinerat med två individuella körpass samt återträff med uppföljning.

Hushållningssällskapet kommer att hålla kurser i sparsam körning i Norrbottens län. Kursen kommer i första hand hållas vid Hushållningssällskapet's försöksgård Öjebyn Agro Park, men kan även genomföras på andra platser beroende på avstånd och antal deltagare.

Välkommen med din anmälan!

Erik Häggbom, 070-247 97 96
erik.haggbom@hushallningssallskapet.se

**Kursdeltagandet
är kostnadsfritt.
Anmäl dig idag!** ↗

KUNSKAP FÖR LANDETS FRAMTID
www.hushallningssallskapet.se

Finansieras av
Europeiska unionen

Bageri, Charkuteri, Mejeri Bär-, Fukt- & Grönsaksförädling Fiskförädling

Vilken är Din bransch?

UTBILDNING - RÅDGIVNING INFORMATION - INSPIRATION

→ eldrimner.com

ELDRIMNER
Nationellt resurscentrum
för mathantverk

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Företagslyftet

Passion för landsbygd. Sinne för företagande.

Vi vill att hela Norrbotten ska kunna äta mer närproducerad mat. För att lyckas behöver vi fler landsbygdsföretagare som gör sin passion till lönsamma företag. Företagslyftet är ett initiativ som ger dig som företagsledare verktygen för att utveckla och driva en hållbar verksamhet – ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Scanna QR koden eller besök vår hemsida www.naramat.nu för att läsa mer och gå med i Företagslyftet.

Kostnadsfria kurser våren 2023

7 mars 8:30-17:00 (Norrköping eller digitalt)
Grundkurs om klimatförändringar i Sverige

En kurs för dig som arbetar med skog eller äger skog om hur klimatet kan komma att se ut i Sverige i framtiden. Anmäl dig och lär dig mer!

Under dagen får du lyssna på föreläsare från SMHI och Skogsstyrelsen som ger dig en god förståelse för klimatförändringar och klimateffekter som kan påverka skogen, liksom hur klimatet utvecklats de senaste hundra åren.

30-31 maj Västerbotten (Granö/Svartberget/Gubböle)
Praktisk 2-dagarskurs i klimatanpassning för dig inom skogsbruket

Praktisk kurs om klimatanpassning med exkursion och stort utrymme för erfarenhetsutbyte. Den här kursen riktar sig till dig som vill lära dig mer om hur du ska komma igång!

Under två dagar lär du dig att planera för klimatanpassning och får inspireras med en heldags exkursion. På exkursionen tittar vi på spännande exempel ute i skogen och träffar markägare som kommit igång. Vi besöker också forskningsstationen i Svartberget där vi får lära oss mer om trädslagsval. Läs mer om program och exkursionen på vår webb.

Efter dessa dagar har du fått ökad förståelse för klimatförändringens effekter och konsekvenser. Du får pröva att göra en första klimat- och sårbarhetsanalys, lära dig metoder som ger stöd i arbetet att anpassa och förändra er verksamhet och/eller skogsbruksplan, så att ni med högre säkerhet kan klara utmaningarna i det framtida klimatet.

SMHI

Anmälan och program hittar du på vår webbplats tillsammans med fler orter, datum och kurser för dig som har eller arbetar med skogen, besök webben!

www.smhi.se/klimatetskogen

Dags för SAM-ansökan!

Viktiga datum för jordbrukarstöden 2023

- » **9 februari** SAM internet öppnar för ansökan.
- » **13 april** Sista dagen för att skicka in SAM-ansökan **utan** avdrag.
- » **8 maj** Sista dagen för att skicka in SAM-ansökan **med** avdrag.
- » **15 juni** Sista dag att lägga till nya block och skiften i SAM-ansökan.
- » **31 augusti** Sista dag att justera gröda och gränser.
- » **31 oktober** Sista dag att dra tillbaka delar eller hela ansökan.

Välkommen till våra informationsträffar om de nya jordbrukarstöden och projekt- och företagsstöd 2023–2027.

Informationsträffar erbjuder vi på följande platser i länet

Hotell Toppen Storuman:

21/2 eftermiddag 13.00 – 15.00

Hotell Lappland Lycksele:

22/2 förmiddag 9.30 – 11.30

Medlefors Folkhögskola Skellefteå:

28/2 eftermiddag 13.00 – 15.00

Spiran Sikeå Robertsfors:

1/3 eftermiddag 13.00 – 15.00

Folkets Hus Umeå:

2/3 eftermiddag 13.00 – 15.00

Anmäl dig snarast då antalet platser är begränsade, dock senast 10 dagar innan mötet. Det gör du via vår e-postadress jordbrukarstod.vasterbotten@lansstyrelsen.se eller tfn 0771 – 67 00 00.

Vi kan vid dessa tillfällen erbjuda begränsad hjälp med ansökan. Detta ska också anmälas i förväg. Ring i så fall 10 dagar innan till 0771 – 67 00 00.

Om det blir för få anmälda på något ställe kan informationsträffen komma att ställas in.

Telefonnummer för jordbrukarstöden och SAM internet

Ring oss gärna på 0771 – 67 00 00 om du behöver hjälp och har frågor. Vi har telefonjour på kvällar och helger de sista veckorna innan ansökan ska in. På Jordbruksverkets hemsida finns aktuella tider.

Epost: jordbrukarstod.vasterbotten@lansstyrelsen.se

Hemsida: www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

För projekt- och företagsstöd: 010 – 225 40 00

Adress för post som rör jordbrukarsstöd (SAM-ansökan) samt projekt- och företagsstöd:
Länsstyrelsen Västerbotten, Enheten för landsbygd och regional utveckling, 901 86 UMEÅ

E-postadress: vasterbotten@lansstyrelsen.se

Webbplats: www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Länsstyrelsen
Norrbotten